

PORAŻONY (434) *part praet pass pf*

porażony (230), **porażon** (202), porażony *a.* porażon (2).

Pierwsze o jasne; -a- (419), -ã- (3); -ã- *KochEpit*; -a- : -ã- *BielKron* (255:1), *BudBib* (10:1); -ón;

-ony.
sg m N porażón (189), porażony (29), skrót (2); ~ (*attrib*) -ony (9); ~ (*praed*) -ón (189), -ony (15); -ony *MycPrz*, *SkarJedn*, *SkarŻyw* (2), *CzechEp*, *WujNT*, *SkarKazSej* -ón : -ony *BibRadz* (5:1), *BielKron* (146:1), *RejPos* (2:1), *BudBib* (5:1), *StryjKron* (5:3), *KlonKr* (1:1). \diamond *G* porażon(e)go (2). \diamond *A* porażon(e)go (6). \diamond *L* porażonym (1). \diamond *f N* porażona (8), porażonã (8); ~ (*attrib*) -ã (2); ~ (*praed*) -a (8), -ã (6); -ã *RejAp*, *RejPos*; -a : -ã *BielKron* (7:2), *StryjKron* (1:2). \diamond *G* porażon(e)j (1). \diamond *A* porażoną (1). \diamond *n N* porażono (4), porażon(e) (4); ~ (*attrib*) -e (2); ~ (*praed*) -o (4) *Leop*, *BielKron*, *RejPos* (2), -e (2) *ModrzBaz*, *StryjKron*. \diamond *pl N m pers* porażeni (160). *subst m i n* porażoné (11); -é (3), -(e) (8). *f* (*praed*) porażony (1). \diamond *G* porażonych (4). \diamond *D* porażonym (1). \diamond *I m* porażon(e)mi (1), [porażonymi]. \diamond *L* porażonych (1).

Składnia dopełnienia sprawcy: porażon(y) *od kogo*, *od czego* (111), *przez kogo* (6), *przed kim* (3); *przez kogo ActReg*; *od kogo* : *przez kogo* *BielKron* (63:5); *od kogo* : *przed kim* (*kalka z hebr.*) *BudBib* (4:3).

Sł stp. s.v. porazić, Cn brak, Linde także XVII w. s.v. porazić.

1. Zwyciężony, pokonany; *percussus Vulg*, *PolAnt*; *profligatus*, *victus Mącz*, *Modrz*; *fusus Miech*, *Mącz*; *attritus Miech*; *effusus Vulg*; *caesus*, *contritus PolAnt*; *debellatus*, *fugatus*, *impugnatus*, *palatus*, *triumphatus Mącz* (393) : [*Baifetus*, *dziewiąty pan turecki*] z *Zophim Perłkim* krolem częstokroć walczył, á mało nie zawłże był porażon *MiechGlab* 69, 8, **6v; *Diar* 67; *Leop* 2.Par 20/22; *RejZwierz* 21; Pięć Krolow ciągnąc przeciw *Gábáonitom* porażeni łą od *Iozuego*. *BibRadz los* 10 arg; *Zá* iego modlithwą porażeni łą *Filiłtyni*. *BibRadz 1.Reg* 7 arg; *Ale Iudás* mowił y z brácią *łwoią/ Othoć* łą porażeni nieprzyaściele nálzy *BibRadz 1.Mach* 4/36, *Deut* 4/46, *2.Reg* 17/9, *2.Par* 28/23, *1.Mach* 14/13, *2.Mach* 12 arg, 15 arg; *Adráłt* chcąc go rátowác/ zábít *przed miáltem Thebe/ i lud* iego porážon. *BielKron* 61v; poráženi *Izráelitowie/ ták* iż *poległo ná plácu* czterzy tyfiące *ludzi*. *BielKron* 62v; *A* *gdy z nimi bitwę* zwiodł/ porážon okrutnie/ *poległo mu* *ludzi* *przez miecz* *łto y* *trzydzieści* tyfiąc. *BielKron* 88v; *Tárquinius* [...]. *Stoczył* *bitwę z Rzymiány/ ále* *wielekroć* porážon. *BielKron* 106v; *Ierzyk Defpóth* *widząc łie* *wielekroć* porážonego/ *wćiekl łie* *do Władziłławá* *krolá* *Węgierłkiego* y *Polłkiego/ o* *pomoc* *przećiw* *Amurátowi* *BielKron* 243; *Sálmánázar* *Kłiążę* *Afyriyłkie/ Sámaryą* *opánowawłzy/ krolá* *Ozyalzá* *porážonego z* *iego* *włzytkim* *ludem* [...] *zá* *rzeki* *ony* *wielkie* *Eufратem* y *Tygrym/ zágnál* y *záprowádzil*. *BielKron* 266; *Zá* *tego* *to* *Woiená* *poráženi* *byli* *Moráwcy* *od* *Czechow* *o* *łupiełtwo* y *zámkow* *im* *dwu* *dobyli* *BielKron* 321v; [*król duński*] *wzburzył* *záłię* *włzytki* *ziemie* *Sywárdus/ Holándrią/ Swecią/ Dánią* *przećiw* *Polakom/ á* *záwždy* *porážon* *BielKron* 340; *Swidrygał* *będąc* *porážony* *vtrácił* *włzytko/ plácząc* *prosil* *Krolá/ áby* *był* *záchowan* *ná* *iákiey* *dzyerzáwie* *w* *Lithwie*. *BielKron* 388; *Mámaluchowie* *włzytko* *woyłko* *Arábów* *odpędzili* *z* *łukow* *łtrzeláiąc/ thák* *iż* *Arábów* *byłó* *zábitych* *o* *tyfiąc/ á* *z* *nálzych* *iedno* *máž* *á* *niewiálta:* *á* *to* *przeto* *wielkość* *od* *málá* *porážoná/ iż* *Arábowie* *łą* *nádzy/ nic* *ná* *łobie* *nie* *ma* *iedno* *kołzule*. *BielKron* 456, 42 marg, 43 marg, 48 marg, 50 marg, 56 (172); *Mącz* 130c, 139c, 274c, 330b, [390]d; *GórnDworz* Aa; *BielSpr* 41v marg,

44 marg, 57v, 60; Pelifztymczycy przybliżyli się walczyć na Izraela/ lecz zagromił Iehowá gromem wielkim dnia onego nad Pelifztymczyki a rozproszył je/ y porażeni ją przed Izraelem *BudBib* 1.Reg 7/10, 1.Mach 5/43, 11/15; *WierKróc* A3; *BiałKaz* L3v; Inn die flucht geschlagen werden. Porázon być/ et Podać tył. Profligari. *Calag* 297b; od wielkiego wojska Polkiesgo Rufkie wfy porażone po polach się rozpierzchnęły *StryjKron* 210; Syn Koributow Fiedor [...] porażony musiał Krolowi podać Krzemieniec/ y Bráław/ Roku 1430. *StryjKron* 497, 122, 135 marg, 170 marg, 195 marg, 210 marg (19); *CzechEp* 378; *PudłFr* 43; *ActReg* 61; *OrzJan* 90; Mizernie od nich [Władysław II od braci] gdy był porażony, Poćierać musiał w nędzy obce łrony. *KlonKr* C4v.

porażony czym (3): Tego tho Ekiufa radą y łprawą on wielki okrutnik Attyla porázon *BielKron* 160; Debellatus vi hostis, Gwałtem a wielką mocą porázony. *Mącz* 78c; Drugie wietfze wojsko Moskiewskie fortelem porázone. *StryjKron* 772 marg.

porázon(y) gdzie [w tym: u czego (20), na czym (11), w czym (7), pod czym (4), nad czym (1), przy czym (1), „tam” (9), „gdzie” (2)] (55): *MiechGlab* 67, 68; *Leop Iudic* 15/9; A Tak Filifthyni zwiedli bitwę z Izraelity/ y wćiekl Izraelitowie przed Filifthy/ a poległ porażeni na gorze Gelboe. *BibRadz* 1.Reg 31/1; [Antonijus] porázon v Akcyum/ tak iż sie łam łwym mieczem musiał zabić. *BielKron* 131v; Philip Krol Hifzpańki y Angielski od Turkow porázon/ na morzu Medyteráńskim [...] gdzie ludu y dział wielkich poginęło wiele. *BielKron* 239; [Czesi] Porázeni od Węgrow raz/ a drugi raz od Polakow v Kofzyc gdy Odroważa poimáli *BielKron* 304; Cesarz zebrał wojsko łiągnął do Czech/ tam w górach Czeskich był od Zalog porázon. *BielKron* 324; Lefzko [...] potkał sie łnim [z Karlem cesarzem] v rzeki Odry/ thám porázon Hiforykowie piłzą żeby tam był zabit/ ale w nálnych kronikách o thym nie málz piłmá. *BielKron* 341v; tam Andrzej porázon z Niemcy y z Czechy/ wćiekl Andrzej/ zabit na łefie nie wiedzieć od kogo. *BielKron* 347v, 68, 130v, 145v, 157v, 161 (37); *Mącz* 463a; Wízak Henryk Célarz poznał/ Polki Miecz y Stałóć/ Porázon na Płim polu/ vznał ónę żáłóć. *BiałKat* d4v; *RejZwierc* 264; *SkarŻyw* 502; Nálny pod Opoczka porázeni. *StryjKron* 752 marg, 175 marg, 375 marg, 395, 400, 647 marg, 772 marg; *KochEpit* A3v; *OrzJan* 6; VVLADZYSLAVV Piąty/ Węgrzy rządząc y Polány/ Porázon iest od Turkow/ v Wárny z Láchami. *KlonKr* A4.

W charakterystycznych połączeniach: porázon(y) (tak) barzo (2), *gorzej, marnie* (2), *mężnie, mizernie, okrutnie, srodze (srogo)* (4); *wielekroć porázony* (2), *mało nie zawsze; porázony krol* (2), *lud* (2), *nieprzyjaciel* (4), *(h)uf* (2).

Fraza: »porázon(y) aż uciekl (a. uciekał, a. musiał uciekać), (aż) ledwo (sam) uciekl, tak barzo iż uciekl, tył(u) podał, z pola uciekl« = *contritus, et fugi PolAnt* (6.6:1:2:1): a gdy ieden huph Tatarski porázony tyłu podał [una turma thartarorum ipsaque attrita, pedem referente]/ oni sie na drugi wietfzy obrocili *MiechGlab* 7, 67, 68; A gdy sie drugi raz z nimi [z Filistynami] potkali/ porażeni ielczce gorzej Izraelitowie aż wćiekáli *BielKron* 63; przeciw ktorym [Saracenom] Bálduinus sie wezbrał/ ale sie mu łzczęćcie bráterłkie zmieniło/ porázon/ ledwo łam wćiekl do Ieruzálem. *BielKron* 178v; kfiążetá Rufkie Włzewold y Włodzimirz [...] zebrałi sie na Kázimierzá/ ale porażeni od niego/ tak bárzo/ iż wćiekl *BielKron* 356, 146v, 168v, 181v, 192v, 339v (12); *BudBib* 1.Mach 10/82.

Wyrażenia: »w bitwie, w potykaniu, na wojnie, bitwą porázon(y)« = *in acie profligatus Modrz* (2:1:1:1): Tamże w potykaniu gdy był porázon z pola wćiekl [*Collatisque signis tumultuose fusus*

castra reliquit] *MiechGlab* 67; W tey bitwie byli tak bårzo Rzymiånie poråżeni/ iż nigdy gorzey/ y wiele bogactwå ftråcili *BielKron* 129; *ModrzBaz* [16]; rychåo potym gdy krol Sodomåki z innymi okolicznymi pånny/ nå woynie poråżony był: nieprzyiåciele iego Sodomę wybråli *SkarŻyw* 284; Igorus/ gdy z wielkå Armatå ciågnåł do Konstantinopolå wodnå bitwå był poråżon od Romanå Celårzå Konstantinopolåkiego/ y wielkå poraåzkå był odbity y odpędzony od Czårygradå. *StryjKron* 121.

»porażon(y) na gåowę« [szyk 6:5] (11): przetho [*Turcy*] byli poråżeni nå gåowę/ gdzie Muftåfå poiman ze wåzemi purpuraty/ zåbitych policzyli 15. tysiåcy/ wiåźniow okoåo trzech tysiåc *BielKron* 246v, 175, 192v, 239v, 240v, 256v (9); Obå ci hetmånili/ gdy nå Olåzånicy Nå gåowę poråżeni Tåtårowie dżicy. *KochEpit* A3v; *OrzJan* 85.

»porażon(y) do gruntu« [szyk 4:2] (6): Papiåz Iulius [...] niechciåł bitwy rozwieåć. Tåkże w dzyeñ wielkonocny v Råwenny låtå 1512 poråżon do gruntu. *BielKron* 190; A w tym czåfu Knechtow/ y Hiåzpanow fzeåć tyliåc Krolå Ferdynåndowi Budzyñ obiegli/ poråżeni od Węgrow y Turkow do gruntu/ å Krol Ian wyzwolon od oblężenia. *BielKron* 421v, 168, 199v, 359, 365v.

»haniebnie, sprosnie, szkaradzie, szpatnie poråżon(y)« [szyk 5:1] (3:1:1:1): Piåzå Węgry w fwey kronice/ iż niebyå nigdy håniebniey żådny Krol Węgierski poråżon iåko w ten czås *BielKron* 350, 256v, 301v, 350; *RejZwierc* 50; Bo zå fpråwå Hetmånå onego zacnego/ Byå [*Petrylo wojewoda woåski*] fzkårådzye poråżon Ianå Tarnowåkiego. *PaprPan* Ee4v.

»od nieprzyjaciåł (a. nieprzyjaciela), przed nieprzyjacielem poråżon(y)« = *caesus coram inimico* *PolAnt*; *ab hostibus profligatus* *Modrz* [szyk 4:4] (7:1): A oborzę fie w gniewie fwem przeciwko wam/ tåk iż od nieprzyjaciåł fwych poråżeni bådziecie [*et caedemini coram inimicis vestris*]/ å ci co was nie nawidzå/ nåd wami pånowåc bådå *BibRadz Lev* 26/17, *Deut* 1/42; Gdyby poråżon lud twoj Izråelski od nieprzyjaciela prze grzech (fwoy przeciw) tobie (*marg*) Wå. przed nieprzyjacielem iż zgrzeåzyli tobie (-)/ lecz by fie wroåili do ciebie/ [...] Tedy ty [...] zlituiefz fie nåd grzechem ludu twego *BudBib 3.Reg* 8/33, *2.Par* 6/24; *ModrzBaz* [16]; *KoåakSzczęål* Bv; A iefli rozumiefz/ iż w mocy woyskå wygrånie iefå woyny: vczyni P. Bog/ iż poråżony od nieprzyjaciåł bådziej *SkarKazSej* 685b.

»porażon do oåstatecznego punkta« (1): Zebraå fie znowu Krol Duñski ziemiå åle poråżon do oåtåtecznego punktå/ åż dåley muåiåł wåiekåc *BielKron* 339v.

»wojsko (jest) poråżone; poråżon(y) z wojskiem« = *exercitus profligatus* *Måcz*, *Modrz*; *effusus est exercitus Vulg* [szyk 9:6] (10;5): *Leop Iudic* 15/9; Poråżon z woyskiem Abfålon/ polegåo mu ludzi dwådzyeåcia tyliåc/ å fåm wciekåł w gęty lås nå Mule. *BielKron* 72v, 117, 168v; *Måcz* 130c; Oto zå ten przefåpek twoy bådzyefz z rzuczån s kroleåstwå twego/ å åmierciå zginiefz/ y mårnie bådå poråżone woyskå twoie. *RejPos* 320, 24, 266v; *RejZwierc* 43, 265; å Seron poråżon iefå przed nim y z woyskiem fwoim [*contritus est Seron, et exercitus eius coram eo*]. *BudBib 1.Mach* 3/23; Abowiem y woysko iego dofyc wielkie y męzne/ y zåwždy przed tym wygråwåc bitwy przyzwycåione/ poråżone iefå [*exercitus victus est*]/ y fåm zginåł *ModrzBaz* 22, 128; *StryjKron* 772; zå Wådyfåwå częfå woyskå iego [*cesarza tureckiego*] w Woåfzóch od was poråżone polegåly *OrzJan* 6.

»przez zdradę, zdradą porażon(y)« (3:1): *MycPrz* I C; Iż przez zdradę porażon vmárł żáłościwie/ Sławá iego tu wiecznie á duch w niebie żywie. *PaprPan* Ee; Bolesław zdradą porażon. *StryjKron* 220; *PaprUp* B2v.

Szeregi: »ogarniony i porażony« (3): Wituł wołał [*lege*: wołał] ná woynę/ pothym od wielkości ogárnieni w koło y poráženi/ ledwie Wituł vćiekł ná dodánych koniech. *BielKron* 382v, 384v, 408.

»porażony i pobity« (2): Szło tedy trzy tyfiące walecznych mężow. Ciz wnet podawfły tył vćiekáli/ y poráženi á pobići fą od mężow miáftá Hay [*percussi sunt a viris urbis Hai*] *Leop Ios* 7/5; ále y tę [*ziemię węgierską*] téz ná głowę porážoną y pobitą przed oczymá fwęmi ná pował widziłz. *OrzJan* 85.

»porażon i poiman« [*szyk 6:1*] (7): Llymach ná Getyki bez wfzelkiew przyczyny/ Podniofł walkę/ y ciągnął ná nie bez wfzey winy. Porážon y poiman/ do Krolá przywiedzyon *RejZwierc* 12v; Báiazeth od Támerlaná ná głowę porážon y żywo poiman/ złotymi láncuchy fkowány/ w klatce po wfzytkiew Azyey wożon *BielKron* 240v, 152v, 180v, 186, 229 *margin*, Llll4v.

»porażon i ranion« [*szyk 2:1*] (3): [*Semiramis weszła do Wielkiej Indyjei*] wfzákże tám byłá porážoną od krolá Indiyfkiego y ránioná ftrzałą. *BielKron* 10, 56v, 394.

»porażony, (i) rozegnany« = *fugatus, profligatus* *Modrz* [*szyk 1:1*] (2): A ták zwiodfzy bitwę/ poráženi fą pógáni/ y rozegnáni po polu [*Et congressi sunt, et contritae sunt gentes, et fugerunt in planiciem*]. *BibRadz* 1.*Mach* 4/14; *ModrzBaz* 128.

»rozgromiony i porażony« (1): Potym [...] ony woýfká márniew były rozgromione y fprofnie porážone/ krol z wielką lekkością ledwie viechał *RejZwierc* 50.

»porażony i rozproszony« (1): A gdy Iozue połał przeciw miáftu Háý/ poráženi y rosprofnieni Izráelitowie/ s ktorich było zábitych trzydzyeści y fześć mężow. *BielKron* 47v.

»starty a porażony« (1): Tedy ciągnął Symon do Gáliei/ y częftho á wiele bithew ftaczał z Pogány: y fthárci byli á poráženi Pogáni od obliczności iego [*contrite sunt gentes a facie eius*]/ y bieżał po nich áż do brony Ptolomáidy. *Leop* 1.*Mach* 5/21.

»porażony i wniwecz obrocony« (1): potym fzli [*Wandalitowie*] do Afryki/ átám [!] poráženi y w niwecz obroceni przez Iustyniáná Cełárzá. *BielKron* 337.

»porażon i wzięt (a. pobran) w niewolą« (2): potkali fie y bili cáły dzyeń/ ále porážon lud Sodomfki y Gomorfki y pobran w niewolą *BielKron* 11v, 153v.

»porażony a mało nie wygładzony« (1): W Prufiech téz Krzyżacy od Pogan Pruffow/ Zmodzi/ Kurlandow y Litwy práwie wfzyfcy byli poráženi/ á máło z gruntu nie wygładzeni. *StryjKron* 340.

»porażon(y) i wygnan(y)« (3): Ptolomeus Ewergetes/ ten Demetryulá porážonego y wygnánego ná kroleftwo Syriyfkie záfię wfádzil. *BielKron* 128v, 162v; Wladiflaw Sin iego ftafzi bel Pan nichtzemni [...] brackie czefci widzierał á potem za pomoca Panfka odnich porazon y s Polfki wignan y wiwolan natzałi wietzne *PaprUp* B3.

»porażony i wykorzeniony« (1): Wándálitowie nád brzegi morfkiemi wiele Kfiáftw y miáft známienitych y bogáthych trzymáli w Rugiey [...] ále przez Wáldemárá Krolá Duńfkiego poráženi y wykorzenieni naprzod/ y byli pod iego mocą przez długie czáfy. *BielKron* 292v.

»porażon i wypędzon« (1): Kryftiemus porážon y wypędzon. *BielKron* 199v *margin*.

»porażony i wyrzucony« (1): boc oni [*poganie ij. Turcy*] the Praktyke maia ze od Ludzi Pulnotznich porazeni y Zgrecijeji wirzutzeni bic maia *Paprup* L4.

»porażon i zabit« (13): A gdy sie podkáli v Wárny/ tho iest ná kořsowym polu w Bulgárie/ tám Władziław porażon y zabit/ látá 1444. *BielKron* 304v; Też y Tátárowie w podolu woiowáli/ áż do lámego Lwowá thego czáfu/ s ktorými sie potkał Windyká z Glinian/ ále od wielkości porażon y zabit. *BielKron* 390, 8, 42, 168v, 182v *marg*, 184v (12); *StryjKron* 395.

»zwyciężony, porażony« (1): Triumphatus, Zwyciężony/ porażony po którego porażeniu zwycięski wiazd yeft ípráwowan. *Mącz* 466a.

Przen (25) : Porażon iest Efráim/ korzeń ich wyfuřzon iest/ owocu nikaki nie vczynią *Leop Os* 9/16; *RejAp* Cc4v; ci frodzy nieprzyiaciele náłzy/ to iest/ fmierć/ grzech/ á czárt/ pod zákrytoćią mocy Pána náłzego/ będą frodze porażeni/ á nád námi żadney zwirzchności mieć nie będą *RejPos* 16; Abowiem ten chytry zły duch/ chociay iuż iest porażon/ chociay iuż iest ftártá głowá iego/ y dziś y do řkończenia řwiátá/ nigdy nie przeřtanie á nigdj sie w frářunku řwym á w řwey zazdrości nie vřpokoi *RejPos* 26, 116, 332; Spráw áby byli řlówy memi zdráđzeni/ áby byli porażeni z wielką řwá řzkodá/ ci ktorzy přećiw twemu przymierzu [...] zácęli řrogi rády. *BudBib Iudith* 9/14[15], *Os* 9/16.

porażon(y) czym (3): Słuchayże dáley czyni iesth porážon [*anjol zły*]: Oto niczym inřzym iedno iáko tu řlyřyř/ iz niewinná krwiá Báránká náłzego. *RejAp* 102v; *SkarJedn* 145. Cf »głodem porażony«.

W porównaniu (1): Bez tego Rzymřkiego Piotrá/ w Afryce zá Cypryaná S. wiecey niź ořmdzieřát Biřkupow/ błáđ około chrztu pořtánowali [...] Táķe w Philippopolu/ wielgię [!] pocęet Biřkupow z iáchał/ ále iáko wojřko bez Hetmáná porážony niewiernoćią y fáłř fáłřem kácerřkim zořtał. *SkarJedn* 145.

Zwrot: »leżec porażon(y) (przed (a. pod) nogami [*czyimi*])« [*श्यक змінний*] (7): Bo sie kazdy cznotliwy nad takim młćic chroni Gdy kto leży porážon a iz sie nie broní *RejJóz* L5; *RejWiz* 137v; *RejAp* 14; ono řrogi křiáżę řwiátá tego czárt řrogi řprećiwnik pothłoczon iest/ á leży porážony przed nogámi ie⁸⁰ [*Boga*]/ żadney władzey nie máiąc nád wiernymi iego. *RejPos* 131, 20; *RejZwierc* 178 *marg*, Bbb2v.

Wyrażenia: »głodem porażony« (1): Wojřká wielkie Czeřkie/ Węgerřkie/ Rzeřkie/ Prufkie/ etc głodem w Litwie porážone. *StryjKron* 432 *marg*.

»na głowę porażony« (1): Nie dziw iz Szatan y częřto y mocno kuři Chreřćijány/ gdyż oto będąc od Pána Chriřtułá zwyciężony y ná głowę porážony/ iednák o nim do końcá nie zwąřpił/ ále go tylko do czáfu opuřcił. *WujNT* 208.

Szeregi: [»porážony abo poháńbiony«: [*List Kalwina do więźniów pořlany*] Ale wy rozumiećie y wiećie iáką mocá maćie řię potykáć/ ktorey mocy duřnoćią ktorzy będą walczyć/ nigdy řię nieuczuiá być přeřtrářzonymi áni řtrwożonymi/ dáleko wiecey nieuczuiá řię porážonymi ábo poháńbionymi. *BazHist* 142 (*Linde*).]

»porážony a zwiáżany« (1): Abowiem vpáđło napirwey křiáżę řwiáthá tego [...] á porážona á zwiáżána zořtála márna moc iego *RejPos* 29.

»zwyciężony i porażony« (1): *WujNT* 208 cf »na głowę porażony«.

a) Któremu udowodniono błáđ (2) :

Wyrażenie: »na głowę porażon(y)« (2): Widziłz iáko tu wypadł z siódłá ná hárcu Kácerz/ y przewrócił lye łam od rázu swoiégo wzgóre nogámi/ widomá rzeczá/ ná głowę poráżón/ ze wízytką Ordá łwą. *OrzQuin* Aa2v; Ale co fię/ práwowierny Chrześciáninie/ małz ná te przymowki onych dawno od S. Hieronymá y inłzych ná głowę poráżonych Wigiláncyanow ogládác? *LatHar* 331.

a. *W funkcji rzeczownika* (3) : SZkánderbek Afzemleká z wojskiem gdy pogromił/ Tureckiego Hetmáná/ áż do miáłtá gonił. Wybiezáły niewiáłty/ y z dziećmi máłemi/ [...] A cny pan záplákawłzy/ pokoy im dáć kazał/ Y onych poráżonych/ iuż gonic zákazał. *RejZwierz* 21v.

Przen (2) : Pan pomści krzywdy swoiey/ á prętko zálię náłtáwi możnieyłzy huph ná mieyfce poráżonych swoich/ á onym poráżonym swoim iuż gotuie pociechę zá łtáłość á zá mocną wiárę ich *RejAp* 94.

2. *Zabity; percussus Vulg; occisus, prostratus PolAnt* (30) : WróbZółt cc7; TAláncia Spártáńka/ gdy lyn z bitwy przybiegl/ Pytáłá/ co fie sftáło z ludźmi/ á ten iey rzekł. Ze włzyfcy poráżeni *RejZwierz* 45v; Tedy zwiodłzy bitwę/ poráżeni łá z wojská Lizyálzowego okołó piáci tylięcy ludu/ y włzyfcy ini przed nimi poległi. *BibRadz* 1.*Mach* 4/34, *Num* 31/8, *Deut* 2 arg; *BielKron* 52v, 57v, 58; *LeovPrzep* a4; *BiałKaz* L2v; Benádáb Krol Syriyłki tákież pijány w namiećie swoim będąc/ chociaż miał przy łobie wojsko niezliczone/ á wđzy poráżón iest od łług Ksiáżąt pográniczných. *WerGośc* 237.

porażon(y) gdzie [w tym: „tam(że)” (3), u czego (2), na czym (1), w czym (1)] (7): wiele ich niepodobáło fię Bogu/ ábowiem poráżeni łá ná pułzczy *BibRadz* 1.*Cor* 10/5, *Gen* 14/10; Potkáli fie [Izraelitowie] z ludźmi narodu Beniáminowego/ á tám wielki lud z obu łtron poráżón/ to iest/ s łtrony Izráelłkiey czterdzyeści tyliác/ á s łtrony Beniámin pięć á dwádzyeścia tyliác *BielKron* 52v; Władziłław v Wárny poráżón. *BielKron* Mmmmv; Támże dniá onego poráżeni łá z rycerłtwá Báchidełowego/ tyliác mężow *BudBib* 1.*Mach* 9/49; *OrzJan* 17; *VotSzl* B2.

Zwrot: »leżeć [przed kim] porażony« (1): Wálzych pięć/ łto nieprzyiációl gonic będą/ á łto wálzych dziełięć tylięcy/ y będą leżeć przed wámi poráżeni nieprzyiáćiele wálzy [et cadent inimici vestri coram vobis gladio] *BudBib* *Lev* 26/8.

Wyrażenie: »mieczem porażony« (1): A miáłteczká [tj. mieszkańcy miasteczek] iego [Tyru] ktore po polu/ mieczem będą poráżone [Et habitatores villarum eius ... gladio occidentur] *BudBib* *Ez* 26/6.

Szeregi: [»pobity i porażony«: [Grecy posłali po przymierze] áby ty ktorzy byli pobići y poráżeni/ pochowáli: á drugie poránione/ poobráżáne/ opátrzyli *HistTroj* G5.]

»porażony i stłumiony« (1): yżby wálczyli przeciwko ludu Iłráelłkiemu: á (od niego) byli poráżeni y łtłumieni [et caderent]: á żeby niezálłuzyli żadney litości á łálki/ áby ták zginęli: iáko był rołkazał Pan Moizełłowi. *Leop* *Ios* 11/20.

Przen (8) : wálczá [mocarze tego świata] s tym możnym Pánem swoim/ [...] zápomniawłzy tego iż to wálká nie rowna: á bez włzey mocy/ ták iáko thu łtyłzimy/ łá od niego y zawđzy będą márnne poráżeni. *RejAp* 164; *RejPos* 26v [2 r.].

porażon(y) czym (3): Tymći to mieczem grozi Pan káždemu łprzeciwnikowi łwemu przez Páwłá łwiętego: iż będzie poráżón duchem vłt łwiętych iego [Vulg 2.*Thess* 2/9; którego Pan Ielus zábiie duchem vłt swoich *WujBib*]. *RejAp* 24, 146v, 171.

W przeciwstawieniu: »porażony ... żywy« (1): porażeni do czału/ ále żywi wiecznym á rołkołnym żywotem/ á rołkołzuią teraz łobie w nádziei łwoiey *RejPos* 26v.

Szereg: »zniszczon i porażon« (1): Tego też Gogá y Magogá włpomina y Ezechiel Prorok w prorocctwie łwoim/ iż łie miał rozłypác w wielkim okrucieństwie ná ziemi [...] ále miał być zniłzczon y porážon od Pána. *RejAp* 170.

a. *Zmarły* (1) : Wiele ten ludzi gromił ná wsze strony A teraz marnie leży porażony. Nie potkawszy się stał się strwożony *RejŁas w.* 54.

3. *Uderzony, zraniony; sparaliżowany; percussus* *HistAl* (11) : Perłowie od łłoniow byli poráženi/ iż też przyłtępu mieć nie mogli ku nieprzyacielom. *HistAl* G8v; W ten czał zabit Zemełká od Tátarzyná z łuku/ ktory iuz ná ziemi leżał porážony. *BielKron* 401v; ná on czał Rzymiánom trafiło łie przez niedbáłość łtárfzycł/ poniechác ćwiczenia polnego we zbroi dla obciężánia [...] á ták gdy przyłzło czyniç/ z Gotty/ z Hunny/ z Ałany/ poráženi od wielkołci łtrzał *BielSpr* 5v; FRáłzká Cnotá powiedział Brutus porážony *KochTr* 11.

Wyrażenie: »jakoby gromem porażony« (1): á im więcey przeciw iemu przyłtępowáł tym więcey wpađáł ná ziemię/ iákoby gromem porážony [*quasi terrore percussus*]. *HistAl* B3.

Szereg: »porażony i zemdlony« (1): Y gdy łie pierwłfy huff Zydowłki vkazał/ przypađł łtrách ná nieprzyaciól/ [...] y ięli vćiekác ieden od drugiego/ thák iż więcey od łwych byli poráženi/ y od mieczow łwoich byli zemdleni [*magis a suis deiicerentur, et gladiatorum suorum ictibus debilitarentur*]. *Leop 2.Mach.* 12/22.

Przen (5) : Abowiem náłacznieyłza obroná nań [*na gniew*] ięłt thá/ włóżywłzy przedni plách z rozumu ná łię/ á zádni kufz s cnoty/ á buławę dawłzy łobie vczyniç s ćirpliwołci/ tedy go ták łnádnie łtłucze/ że długo porážony thák lezeç mułi niłzi k łobie przydzie. *RejZwierc* 79.

porażon(y) czym (4): Zá czałem przeginęli/ że ich bárzo máło Z onéy wielkołci piérwłzey zołtało. Owi głodem/ á drudzy morem okróceni/ Wielka [!] trołkami czełç poráženi [*Vulg Ps* 106/39; y vdręczeni łą/ od vtrapienia złęgo/ y od bolełci *WujBib*]. *KochPs* 166; łyłzác ony Duchá S. pełne á mocne łłowá: drzżeç y práwie drewnieç począł/ á iáko zárożony [!] wpađł ná ziemię. Podniołá go ięgo zołnierze: á on drugi raz wpađł. (*marg*) Obecnołciá Chryłtułowá w Sákrámençie porážony Wilhelm. (-) *SkarŻyw* 165. *Cf Wyrażenia.*

Wyrażenia: »strachem porażon« (1): Y niechciáł go zábiç kopiennik ięgo/ bo był prawie łthráchem wielkim porážon [*fuerat enim nimio terrore perterritus*]. *Leop 1.Reg* 31/4.

»jako porażony winem« (1): Twój oyćieç łie nic nie bał/ gdy náłzé łieczono [...] Leżał bitwy zábywłzy/ iáko porážony Winem/ á lutniá wziąwłzy/ głołne łęktáł łtrony. *GórnTroas* 26.

Synonimy: **1.** *pobity, pokonany, zwyciężony; 2.* *pobity, pogromiony, zabity, zamordowany; a.* *zmarły; 3.* *uderzony, zraniony.*

Cf **PORAZIĆ**